

ESPOONLAHDEN VIRKISTYSVISIO 2050

Sisältö

Käsitteitä.....	2
1. Johdanto.....	3
1.1 Taustaa.....	3
1.2 Suunnittelun vaiheet.....	4
1.3 Työn tavoitteet ja raja- aus.....	4
2. Visio.....	5
2.1 Visiokartta ja merkintöjen selite.....	5
2.2 Virkistysalueiden palvelut.....	8
2.3 Rantaraitti.....	8
2.4 Veneily ja vesiliikenne.....	9
2.5 Virkistys- saaret.....	10
2.6 Urheilupuistot.....	10
2.7 Liikuntahallit.....	10
3 Jatkotoimenpiteet.....	10
Lähteet.....	13

Käsitteitä

Ekosysteemipalvelut

Aineelliset ja aineettomat hyödyt, joita ihminen saa ekosysteemien rakenteesta ja toiminnasta.

Virkistysalue

Alueet, jotka kaavamerkinnän perusteella on varattu ulkona virkistäytymiseen ja joille kaikilla on vapaa pääsy.

Lähivirkistysalue (VL)

Kaavassa (lähi)puistoiksi ja lähivirkistykseen varattu alue.

Virkistyspalvelut

Ihmisen rakentamat ja ylläpitämät palvelut, kuten ulkoilureitit, ladut, leikki-
paikat, pelikentät, penkit, skeittipaikat, koirapuistot, kuntoilutelineet, maton-
pesupaikat, kioskit, kahvilat sekä pukeutumis- ja peseytymistilat.

Virkistysalueverkosto

Yhdyskuntarakenteen kaikista käytettävissä olevista virkistysalueista ja niiden välisistä virkistystä palvelevista kulkuyhteyksistä muodostuva verkosto.

Viheryhteys

Laajempia viheralueita yhdistävä viheralue, joka palvelee ihmisten liikku-
mista, eläinten ja kasvien liikkumista ja leviämistä tai molempia näistä.

Virkistysyhteys

Ihmisten liikkumista ja virkistäytymistä palveleva kulkuyhteys.

(Lähde: Kaupunkiseutujen vihreän infrastruktuurin käsitteitä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39/2013.)

1. Johdanto

1.1 Taustaa

Espoo-tarinassa Espoon vahvuusiksi on nostettu espoolaisten arvostamat lähiluonto, virkistysalueet, järvet sekä Rantaraitti ja merellisyys. Espoo-tarinan yhtenä tavoitteena on varmistaa riittävä lähiluonto ja lähiliikuntapaikat espoolaisille asuinalueille.

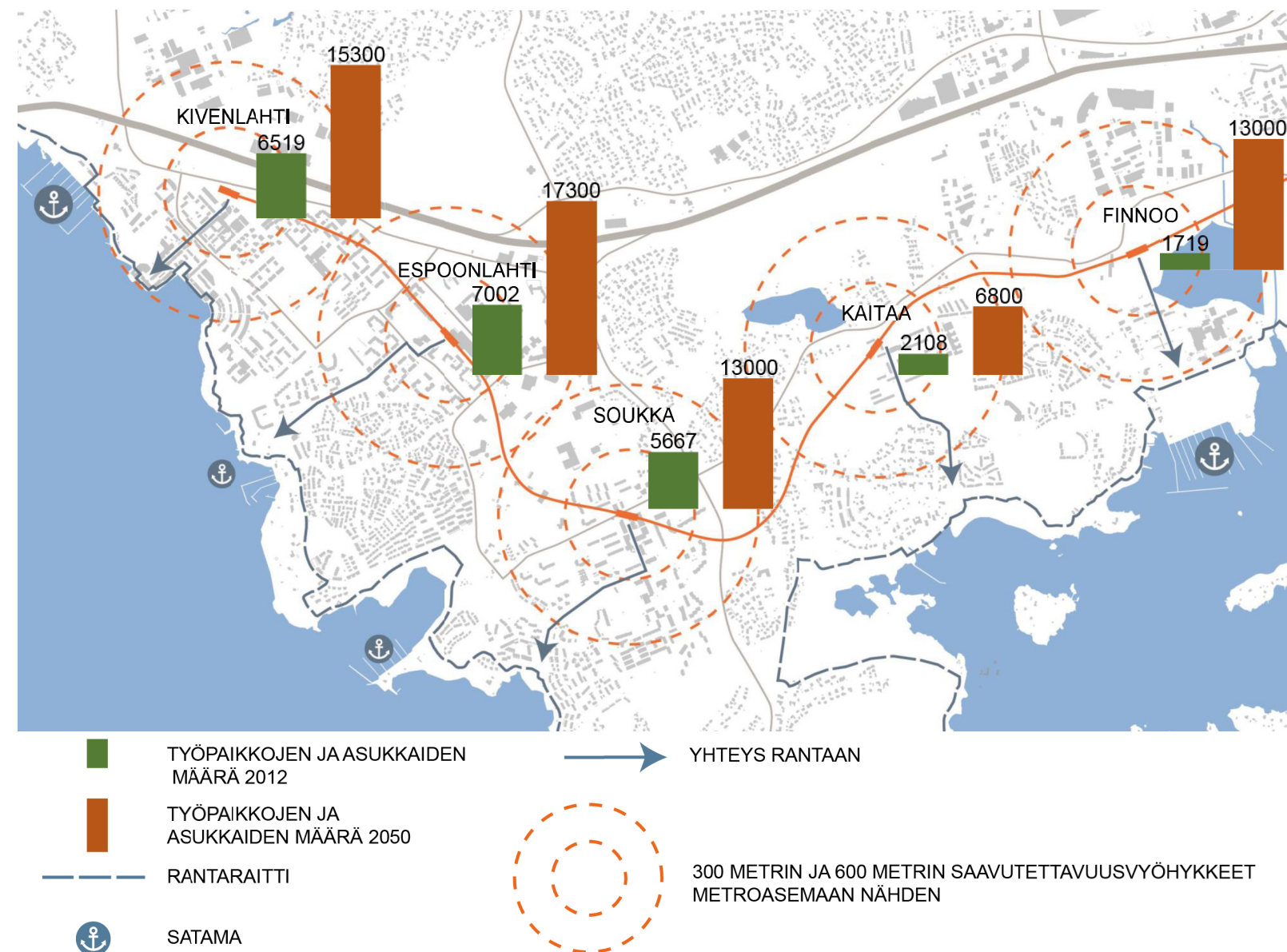
Suur-Espoonlahden asukasmäärä tulee kasvamaan lähivuosina merkittävästi. Suur-Espoonlahden kasvun on arvioitu olevan 60 000 uutta asukasta ja työpaikkaa vuoteen 2050 mennessä. Asuinrakentamisen lisäksi, tämä tarkoittaa myös julkisen palveluverkon ja virkistyspalveluiden kehittämistä. Espoonlahden alue on jo nyt rakennettua kaupunkia, ja edelleen tiivistyvässä kaupunkirakenteessa tulee varata riittävästi tilaa myös virkistysalueille ja -palveluille sekä niiden kehittämiselle. Joidenkin virkistyspalveluiden osalta Espoonlahden alueella on merkitystä myös suuraluetta laajemmalle käyttäjäkunnalle.

Nykyisille ja uusille asukkaille on tärkeää turvata riittävä määrä hyvin saavutettavissa olevia, laadukkaita virkistysalueita ja -palveluita. Lähellä sijaitsevat virkistysalueet ja -palvelut mahdollistavat terveellisen, kestävän kehityksen mukaisen elämäntavan, jossa virkistys on osa arkea. Kansallisten ja kansainvälisten tutkimusten mukaan viheralueet vaikuttavat sekä suoraan asukkaiden psyykkiseen terveydentilaan ja stressistä elpymiseen että välillisesti kannustamalla liikkumiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Virkistyspalveluverkkoa tulee tarkastella kokonaisuutena, jotta kaupungin kehittämisessä osataan varautua myös riittäviin virkistyspalveluihin tulevaisuudessa. Laajemman alueen kattava virkistysvisio helpottaa liikunta- ja virkistyspalvelujen huomiointia yksittäisten kaavahankkeiden yhteydessä.

Tämän työn tarkoituksena on luoda kokonaiskuva Espoonlahden alueen liikunta- ja virkistyspalveluiden tarpeesta vuoteen 2050 ja varata näille toiminnoille riittävästi tilaa maankäytön suunnittelussa. Työ palvelee mm. maankäytön, yleisten alueiden sekä liikunta- ja virkistyspalveluiden suunnittelua.

Keväällä 2017 Liikunta- ja nuorisolautakunta esitti kaupunkisuunnittelulautakunnalle, että kaikilta Espoon suuralueilta laaditaan virkistysvisiot. Espoonlahden virkistysvisio on ensimmäinen suuraluekohtainen virkistysvisio.

Kuva: Suur-Espoonlahden asukkaiden ja työpaikkojen määrän arvioitu kehitys 2012-2050.

1.2 Suunnittelun vaiheet

Espoonlahden virkistysvision työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran joulukuussa 2016. Ydintyöryhmään kuuluivat Mervi Hokkanen, Kimmo Tuomisto, Heidi Ahlgren ja Marie Nyman kaupunkisuunnittelukeskuksesta. Ohjausryhmään kuuluivat Kaisa Lahti ja Patrik Otranen kaupunkisuunnittelukeskuksesta, Lisa Nora, Sari Knuuti ja Emilia Leikoinen kaupunkitekniikan keskuksesta, Kimmo Leivo teknisen ja ympäristötoimen esikunnasta sekä Kaisa Peltonen, Tapio Taskinen ja Paul Ekblad sivistystoimesta.

Lisäksi työstä pyydettiin palautetta kaupunkisuunnittelukeskuksessa Espoonlahden suuralueen suunnittelusta vastaavalta tiimiltä. Työn aikana keskusteltiin myös Rantaraitin kehittämissuunnitelmaan kuuluvien Suvi Kajamaan ja Lennart Petterssonin kanssa.

Suunnittelutyö on tehty Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksessa vuoden 2017 aikana. Työn aikana pidettiin ohjausryhmälle kaksi työpajaa, joissa kerättiin ideoita ja kommentteja työtä varten. Työ valmistui keväällä 2018.

1.3 Työn tavoitteet ja raja

Työn sisältö ja raja

Virkistysvision suunnittelualueena on Suur-Espoonlahti, joka on yksi Espoon kuudesta suuralueesta. Suuralueeseen kuuluvat seuraavat kaupunginosat: Espoonlahti, Saunalahti, Nöykkiö, Latokaski, Soukka, Kaitaa, Finnoo ja Suvisaari. Suuralueen aluekeskus on Espoonlahti. Suur-Espoonlahden väkiluku vuoden 2016 lopussa oli 54 248. Suuralueen väestö kasvoi n. 1,4 % vuoden aikana (v. 2015 loppuun verrattuna).

Vision laadinnassa on keskitytty liikunta- ja virkistyspalvelujen vaatimaan tilatarpeeseen ja niiden luoman verkoston muodotamiseen. Keskiössä on asukkaille tuotettavat palvelut, vaikka

työn aikana on tunnistettu, että virkistysalueiden tarjoamat palvelut ovat paljon moninaisemmat kuin vain toiminnallinen näkökulma. Visio on työkalu maankäytön suunnitteluun toiminnallisesta tilavarauskäytöstä, joten ekologiset ja muut kulttuuriset näkökulmat tulee huomioida muilla menetelmillä.

Kulttuuriympäristökohteet on otettu suunnittelussa huomioon mutta niitä ei ole nostettu työssä esiin. Ekosysteemipalveluista on huomioitu vain kulttuuripalvelut (virkistys, henkinen ja fyysinen hyvinvointi). Ekologista verkostoa työssä ei ole käsitelty. Ekologinen verkosto ja virkistysalueverkosto ovat osittain päällekkäiset, mutta tämän työn perusteella ei voi tehdä päätelmiä ekologisen verkoston riittävydestä.

Visiotyön luonteesta johtuen karttamerkinnät ovat suurpiirteisiä ja strategisia. Kohteiden tarkempi aluerajaus ja sijainti ratkaistaan myöhemmin kaavoituksessa ja yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa. Maankäytön tilavaroja määriteltäessä ei ole eritelty, tuottaako palvelun julkinen vai yksityinen taho.

Virkistysvisiotyössä on pyritty välttämään päällekkäistä työtä kaupunkitekniikan keskuksen laatimien erinäisten ohjelmien (mm. leikkipaikka-, lähiliikuntapaikka- ja skeittipaikkaohjelmat) kanssa. Siinä missä tämän vision tavoitevuosi on 2050, kehittämissuunnitelmissa katsotaan yleensä vain noin 10 vuoden päähän. Lyhyemmän aikavälin ohjelmat voidaan toteuttaa virkistysvisiossa esitetyn virkistysalueverkoston sisällä.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksessa on laadittu Espoon merellisen virkistysvision visio vuodelle 2050. Espoon merellinen virkistysvisio tarkastelee koko saaristoaluetta, myös Espoonlahden suuralueen saaristoa, ja visiotyöt ovat siten osin päällekkäisiä.

Työn alussa määriteltiin ohjausryhmässä työn tavoitteet. Tavoitteissa korostuu alueen virkistys- ja liikuntapalveluiden nykytilan analysointi ja niiden riittävän määrän turvaaminen väestömäärän kasvaessa.

Työn tavoitteet:

- muodostetaan kokonaiskuva Suur-Espoonlahden liikunta- ja virkistyspalveluiden tarpeesta vuonna 2050
- tunnistetaan ja osoitetaan tärkeimmät virkistysyhteydet ja laajat virkistysaluekokonaisuudet
- osoitetaan merkittävimmät virkistysyhteydet
- tunnistetaan Suur-Espoonlahden seudullisesti ja alueellisesti merkittävät virkistyspalvelut
- varataan liikunta- ja virkistyspalveluille sekä omatoimiselle liikunnalle riittävästi tilaa maankäytön suunnittelussa
- osoitetaan potentiaaliset aluevaraukset liikuntahalleille
- osoitetaan merkittävimmät merellisen virkistysalueet ja toiminnot
- osoitetaan Suvisaariston tavoitteellinen pyöräilyreitistö
- tutkitaan merenrannan saavutettavuutta mm. metroasemien ja Suvisaariston osalta
- tunnistetaan jatkosuunnittelun ja -tarkastelun tarpeet

2. Visio

Vuonna 2050 Suur-Espoonlahti profiloituu virkistysnäkökulmasta vetovoimaisena, vihreänä ja merellisenä kaupunkialueena.

Alueella on kattavat ja monipuoliset liikunta- ja virkistyspalvelut, jotka palvelevat voimakkaasti kasvanutta asukasmäärää.

Virkistysalueita yhdistää toisiinsa tiheä virkistysyhteyksien verkosto, joka on ulkoilijoiden ympärivuotisessa käytössä. Virkistysyhteyksiä pitkin on helppoa liikkua virkistysalueelta ja asuinalueelta toiselle sekä sisämaan laajojen virkistysalueiden ja merenrannan välillä.

Aiempiä merellisiä virkistyspalveluita on tarvittaessa laajennettu ja suuri joukko uudenlaisia palveluita on syntynyt etenkin merellisen virkistystyksen solmukohtiin Rantaraitin varrelle.

Rantaraitilla on vahva myönteinen imago, joka houkuttelee käyttäjiä koko lähiseudulta. Julkisten ja yksityisten toimijoiden tuottamat virkistyspalvelut täydentävät saumattomasti toisiaan.

Runsaiden rakennettujen virkistyspalveluiden lisäksi Suur-Espoonlahdesta löytyy myös luonnonmukaisempia virkistysalueita, jotka tarjoavat mahdollisuuksia harrastaa omatoimista liikuntaa ja ulkoilla rauhallisemmassa ympäristössä.

Saaristo on Suur-Espoonlahden helmi. Uusien saaristoliikennereittien ja pyöräteiden ansiosta Suvisaaristo ja muut saariston virkistysalueet ovat kaikkien käyttäjäryhmien ulottuvilla.

Virkistyspalvelut ovat helposti saavutettavissa jalan, polkupyörällä ja julkisella liikenteellä.

2.1 Visiokartta ja merkintöjen selite

Seuraavan sivun kartalla on esitetty Espoonlahden virkistysvisiokartta merkintöineen. Tässä kappaleessa avataan tarkemmin karttaan merkittyjen alueiden ja kohteiden toimintoja ja kehittämistavoitteita vuoteen 2050.

Laaja virkistysalue (ulkoilualue / laaja lähivirkistysalue / saariston virkistysalue)

Laaja ja merkittävä virkistysalue, joka palvelee koko suuralueen väestöä.

Laajoja virkistysalueita kehitetään monipuolisina virkistys-, ulkoilu-, liikunta- ja kulttuurialueina alueiden arvot ja ominaispiirteet huomioiden. Alueilla painottuu luonnonmukainen virkistys (esim. metsät, meri, kuntopolut, näköalapaikat). Alueille voidaan sijoittaa harkitusti myös rakennettuja liikuntapalveluita. Merkintä sisältää alueen olemassa olevat ja kehitettävät virkistysyhteydet. Kunkin alueen luonteen huomioiva virkistysreitistö tulee suunnitella tarkemmassa suunnittelussa. Laajat virkistysalueet on työssä jaettu kolmeen luokkaan: ulkoilualueisiin, laajoihin lähivirkistysalueisiin ja saariston virkistysalueisiin.

Urheilupuisto

Laaja ja erittäin monipuolinen liikunta-alue, jossa on kattava valikoima eri lajien suorituspaikkoja, urheiluhalleja ja useita isoja kenttiä.

Alueita kehitetään monipuolisina liikunta- ja urheilupalveluiden alueina, jotka vastaavat kasvavan asukasmäärän tarpeisiin. Alueilla otetaan huomioon myös yleiset virkistysmahdollisuudet ja toteutetaan alueiden läpi kulkevat laadukkaat virkistysyhteydet.

Alue on aktiivisessa käytössä ympäri vuoden. Urheilupuistojen laajuus vaihtelee, mutta useimmiten se on yli 10 ha.

Ison pallokentän tai pallokenttien ja lähiliikuntapaikan muodostama kokonaisuus, vähintään 2 ha (oleva / kehitettävä tai uusi)

Omatoimiseen liikuntaan painottunut laajahko puisto, jossa on

ainakin iso pallokenttä ja lähiliikuntapaikka.

Lähiliikuntapaikalla tarkoitetaan pienimuotoista lasten ja nuorten liikuntaa sekä yleiseen kunto- ja terveysliikuntaan tarkoitettua liikuntapaikkaa tai -aluetta, joka sijaitsee asuinalueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Lähiliikuntapaikan mitoitus ja toteuttamistapa voivat vaihdella huomattavasti kohteesta riippuen. Ison pallokentän ja lähiliikuntapaikan muodostaman kokonaisuuden laajuus on vähintään noin 2 ha (n. 100x200 m). Ehdotettujen uusien kohteiden sijainnit ovat likimääräisiä.

Käynnissä olevassa lähiliikuntapaikka-ohjelmassa (2017) saatetaan tunnistaa lisää kehittämistarpeita, joten tässä työssä esitetty verkosto ei välttämättä ole kaikilta osin kattava.

Kaupunginosapuisto / kaupunginosapuiston tarve

Lähialueen asukkaita palveleva, helposti saavutettavissa oleva puisto, joka toimii sosiaalisen elämän keskuksena ja voimistaa alueen identiteettiä. Kaupunginosapuistojen luonne vaihtelee rakennetusta luonnonmukaiseen alueen ominaispiirteistä riippuen. Kaupunginosapuistossa on monipuoliset toiminnot eri käyttäjäryhmille ja viihtyisää viherympäristöä. Kaupunginosapuistoon tulee olla hyvien kevyen liikenteen yhteyksien lisäksi myös toimivat joukkoliikenneyhteydet.

Nykyisten asukaspuistojen toimintaa laajennetaan kattamaan useampia ikä- ja käyttäjäryhmiä. Toiminnoiltaan ja käyttötarkoitukseltaan laajennettuja asukaspuistoja kutsutaan tässä visiossa kaupunginosapuistoiksi.

Ehdotettujen uusien kaupunginosapuistojen sijainnit ovat likimääräisiä. Tavallisesti kaupunginosapuistossa on ainakin puistorakennus, noin 2000 m²:n laajuinen leikkialue sekä vihreää puistoa tai metsää. Kaupunginosapuistoissa on leikkivälineitä eri ikäryhmille ja mahdollisesti erilaisia pelikenttiä, kuntoiluvälineitä tai muita lähiliikuntatoimintoja sekä kasvullisia osia. Yleensä puistossa on myös varhaiskasvatuksen toimipiste, joka järjestää kerhoja ja iltapäivätoimintaa. Kaupunginosapuiston laajuus vaihtelee 1,5 hehtaarista 3 hehtaariin kohteesta riippuen.

Pallokenttä, oleva (pieni / iso)

Nykyinen pallokenttä, joka ei sisälly urheilupuistoon tai ison pallokentän ja lähiliikuntapaikan muodostamaan kokonaisuuteen.

Ison kentän vähimmäismittana on käytetty 5000 m²:n pinta-alaa. Pallokentät on virkistysvision yhteydessä nähty kehityskohteina, joita saattaa olla mahdollista laajentaa ja monipuolistaa virkistys- ja liikuntapalveluiden osalta. Tämän työn yhteydessä ei ole tarkasteltu yksittäisten uusien pallokenttien sijaintia. Uusia pallokenttiä on tulevaisuudessa hyvä sitoa osaksi urheilupuistoa, lähiliikuntapaikkaa tai kaupunginosaapuistoa, kouluista helposti saavutettavissa.

Päävirkistysyhteys

Laajojen virkistysalueiden välillä kulkeva merkittävä yhteys, joka palvelee virkistystä ja ihmisten liikkumista.

Päävirkistysyhteydet sijaitsevat ensisijaisesti asemakaavan virkistysalueilla. Päävirkistysyhteyksien leveys ja toteutustapa vaihtelevat: yhteys voi yhtäällä leventyä laajojen puistojen sarjaksi ja toisaalla kaventua pelkäksi vehreäksi ulkoilureitiksi. Katuverkon kulkuyhteyksiä ei ole merkitty kartalle, mutta monin paikoin ne täydentävät päävirkistysyhteyksiä. Päävirkistysyhteys voi toimia samalla ekologisena yhteytenä.

Virkistysyhteystarve

Tavoitteellinen, sijainniltaan ohjeellinen uusi tai kehitettävä virkistysyhteys, jolla on erityistä merkitystä ihmisten liikkumisen ja virkistäytymisen kannalta. Merkinnällä osoitetut yhteydet liitvät laajoja virkistysalueita ja päävirkistysyhteyksiä toisiinsa.

Virkistysyhteydet pyritään ensisijaisesti sijoittamaan virkistysalueille ja uusissa kaavoissa ne tulisi huomioida jatkuvina virkistysalueina. Osa merkityistä yhteyksistä on jo olemassa, mutta niiden laatutaso ei vastaa vision tavoitetilaa.

Saariston pyöräraitti (pääreitti / mahdollinen reitti)

Tavoitteellinen pyöräily-yhteys Suvisaaristossa, jonka lähtö-

kohtana on parantaa Suvisaariston luontoalueiden saavutettavuutta ja pyöräilymahdollisuuksia Suvisaaristossa. Pyöräraitin linjaus on suuntaa antava ja se tulee tutkia huolellisemmin tarkemmassa suunnittelussa.

Rantaraitti

Seudullinen virkistys- ja ulkoilureitti, joka kulkee mahdollisimman lähellä merenrantaa. Rantaraitin luonne vaihtelee urbaanista erittäin vehreään ja pienimuotoiseen. Sen varrelle kehitetään monipuoliset toiminnot ja virkistyspalvelut. Rantaraitti liittyy osaksi virkistysreittiverkostoa, ja palveluineen se toimii porttina merelle. Kartalla osoitettu Rantaraitin linjaus on suuntaa antava.

Kävely-yhteys metrolta merenrantaan

Tavoitteellinen opastettu kävely-yhteys suunnitelluilta metroasemilta (Finnoo, Kaitaa, Soukka, Espoonlahti ja Kivenlahti) merenrantaan. Yhteydet on pyritty linjaamaan ensisijaisesti virkistysalueiden kautta ja niitä kehitetään vehreinä ja kaupunkikuvassa selkeästi erottuvina yhteyksinä. Tavoitteena on, että metron ja rannan välinen yhteys on mahdollisimman suora, viihtyisä ja turvallinen kävelijälle. Kävelyreitin kehittämisen rinnalla tulee tutkia pyöräily-yhteyksien kehittämistä.

Merellisen virkistyksen solmukohta (suuri / pieni)

Monipuolinen ranta-alue, jossa sijaitsee palveluita, venesatama, uimaranta ja/tai muita merellisen virkistyksen toimintoja tiiviinä rykelmänä. Merellisen virkistyksen solmukohdat houkuttelevat virkistyskäyttäjiä laajalta alueelta ja alueet ovat helposti saavutettavissa. Tavoitteena on, että alueella on ympärivuotisessa käytössä olevia yksityisten ja julkisten tahojen tuottamia virkistyspalveluita, jotka hyötyvät toisistaan. Alueille voidaan ohjata myös väliaikaista virkistäytymistä palvelevaa toimintaa ja erilaisia tapahtumia. Merellisen virkistyksen solmukohdat sijaitsevat Rantaraitin varrella ja ovat pysähtymispaikkoja Rantaraitilla liikkuvalla.

Seudullisesti merkittävät solmukohdat on osoitettu jatkuvalla viivalla ja paikalliset solmukohdat katkoviivalla.

Uimaranta tai -paikka

Nykyinen tai suunniteltu uimaranta tai -paikka. Saariston uimarannat ja -paikat on merkitty vain mantereeseen siltojen kautta liittyvien saarien osalta (Svinö, Bergö).

Rantaanmenopaikka Rantaraitin ulkopuolella

Rantaanmenopaikka Rantaraitin ulkopuolisella rantavyöhykkeellä. Tavoitteena on mahdollistaa rantaan pääsy myös alueilla, joilla ei ole yhtenäistä julkista rantaviivaa. Saariston rantaanmenopaikat on merkitty vain mantereeseen siltojen kautta liittyvien saarien osalta (Svinö, Bergö).

Venesatama, oleva

Nykyinen venesatama. Venesatamien kehittämistä nykyistä monipuolisimmiksi virkistäytymisen alueiksi voidaan tutkia.

Nykyisiä vieraslaitureita tai mahdollisia uusia venesatamia ei ole tämän työn yhteydessä tutkittu eikä osoitettu kartassa.

Saaristoveneen pysähdyspaikka

Merkinnällä on osoitettu saaristoveneen nykyiset pysähdyspaikat. Lisäksi Pentalaan on osoitettu uusi pysähdyspaikka

Saaristovenereitti

Merkinnällä on esitetty nykyiset saaristovenereitit. Lisäksi Pentalaan on osoitettu uusi pysähdyspaikka.

Liikuntasali / Liikuntasalin tarve

Merkinnällä on osoitettu nykyiset koulujen liikuntasalit tai vuonna 2017 arvioitu uuden koulun ja sen liikuntasalin likimääräinen sijainti. Koulujen tarvittavaa määrää alueella vuonna 2050 ei ole tämän työn yhteydessä arvioitu.

Uimahalli

Espoonlahden uimahalli. Uimahallilla on seudullista merkitystä, eli sillä on suunnittelualuetta huomattavasti laajempi käyttäjäkunta.

Liikuntahalli (oleva / suunniteltu)

Nykyinen tai suunniteltu liikuntahalli tai liikuntahallien kokonaisuus.

Potentiaallinen liikuntahallien alue

Alue, jolle on mahdollista sijoittaa suuria liikuntahalleja.

Alueella painotetaan paljon tilaa vaativaa sisäliikuntaa ja maksullisia liikuntapalveluita. Aluekohtaisesti voidaan painottaa pientä määrää urheilulajeja. Koko vision tarkastelualueella lajivalikoiman tulee kuitenkin olla mahdollisimman monipuolinen. Liikuntahallit voivat olla julkisessa tai yksityisessä omistuksessa.

Metroasema

Länsimetron suunnitellun aseman likimääräinen sijainti.

Rakennettavaksi asemakaavoitettu alue (kaava lainvoimainen)

Laajuudeltaan merkittävä alue, jolla on rakentamisen mahdollistava, lainvoimainen asemakaava. Alueelle ei voida osoittaa laajamittaista virkistyskäyttöä.

Luonnonsuojelualue

Merkinnällä on osoitettu laajojen virkistysalueiden yhteydessä sijaitsevat luonnonsuojelualueet. Luonnonsuojelualueilla virkistyskäyttöön kohdistuu rajoituksia.

Espoonväylä

Espoonväylän katusuunnitelman mukainen linjaus Finnoonnityn länsipuolella.

Suuralueen raja

Suur-Espoonlahden (suunnittelualueen) aluerajaus.

2.2 Virkistysalueiden palvelut

Virkistysvisiotyössä on keskitytty laajoihin kokonaisuuksiin ja monipuolista liikuntaa tarjoaviin alueisiin. Työn mittakaavan vuoksi yksittäisiä urheilulajeja ja liikuntamuotoja ei ole erikseen nostettu esiin. Monia virkistysalueiden palveluita (mm. leikkipaikat, skeittipaikat, koira-aitaukset, viljelypalstat) käsitellään erillisissä Espoon kaupungin suunnitelmissa ja ohjelmissa. Tilantarpeeltaan pieniä tai muuten helposti sijoitettavia toimintoja (mm. kuntopolut, näköalapaikat, grillauspaikat) ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi merkitä koko suuralueen kattavaan visioon, jonka tavoitevuosi on 2050. Myöskään väliaikaisia tai helposti toiseen paikkaan siirrettäviä toimintoja ei ole tässä työssä käsitelty. Tähän ryhmään voivat kuulua esimerkiksi pienet kaupunkiviljelmät.

Kuntoradat

Espoonlahden urheilupuiston kuntoradat linjataan uudelleen. Hanikan kuntoratoja kehitetään. Sammalvuoreen toteutetaan uusi kuntorata. Muita kuntoratoja perustetaan tarvittaessa.

Luontopolut

Suunnittelualueella on nykyään kolme luontopolkua: Hanikan, Finnoon ja Hannusmetsän luontopolut. Espoon luontopolkuseelvityksessä 2013 on ehdotettu uusia luontopolkuja Pentalan saareen ja Rullavuoren alueelle.

Uimarannat

Uimarannat ovat keskeisiä merellisiä virkistyspalveluita Espoonlahdessa, jotka ovat hyvin suosittuja kohteita jo nykyisellään. Kivenlahden, Soukan Klobbenin ja Hanikan uimaranta säilyvät jatkossakin suuralueen merkittävimpinä uimarantoina. Ainakin Kallvikin ja Kivenlahden uimarantoja laajennetaan. Visiokartalle on merkitty kaksi täysin uutta uimaranta (Bergö ja Kaitaa). Sen lisäksi nykyisiä uimarantoja kehitetään suuralueen asukasmäärän kasvaessa. Uimarantojen palvelutasoa voidaan nostaa toteuttamalla rannoille esim. rantalentopallokenttiä tai muita lähiliikunta-alueita. Suur-Espoonlahden nykyiset kolme talviuintipaikkaa sijaitsevat Kallvikin, Kivenlahden ja Soukan Klobbenin uimarannoilla. Talviuintipaikkoja voidaan perustaa alueen muidenkin uimarantojen yhteyteen. Uimarantaverkostoa tulee täydentämään saariston pienet uimarannat ja -paikat.

Meriuimalat

Mahdolliset meriuimalat sijoitetaan ensisijaisesti kartalle merkittyihin merellisen virkistuksen solmukohtiin.

Leikkipaikat

Kaupunkitekniikan keskus on laatinut viheralueohjelman osana leikkipaikkaohjelman vuosille 2016–2026. Leikkipaikkaohjelmassa on määritelty leikkipaikkojen muodostama palveluverkosto ja sen kehittämistarpeet seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Leikkapaikkaselvitykseen eivät sisälly päiväkotien tai koulujen pihojen leikkipaikat, joiden hallinta kuuluu pääosin tilapalvelut-liikelaitokselle. Päiväkotien ja koulujen pihojen leikkitoiminnot täydentävät leikkipaikkaverkostoa etenkin haja-asutusalueella. Vuoteen 2050 mennessä asukasmäärän kasvamisen myötä myös leikkipaikkojen tarve on kasvanut ja niistä muodostuu helposti saavutettava verkosto.

Skeittipaikat

Skeittipaikkojen kehittämistä on suunniteltu työssä nimeltä Espoon skeittipaikkaohjelma 2014-2024 ja palveluverkkotarkastelu. Suur-Espoonlahden alueella on nykyään kaksi skeittipaikkaa: Espoonlahden urheilupuistossa ja Latokaskessa sijaitsevassa Pisanpuistossa. Skeittipaikkaohjelmassa esitetään Suur-Espoonlahteen kahta uutta skeittipaikkaa: Finnooseen ja Latokaskenniitylle.

Pyöräily

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus on tehnyt suunnitelman pyöräilyn tavoiteverkosta vuodelle 2050. Pyöräilyn tavoiteverkkoa on käytetty taustatietona. Tavoiteverkko on esitetty viereisessä kuvassa.

2.3 Rantaraitti

Rantaraitti on koko Espoon rantaviivan pituinen virkistys- ja ulkoilureitti. Rantaraitti kulkee mahdollisimman lähellä meren rantaa. Rantaraitin tavoitteena on ollut avata koko Espoon rantaviiva yhteiseen käyttöön. Suurimmalta osin tämä tavoite on jo saavutettu. Jatkossa päähuomio kiinnittyy Rantaraitin palvelutason parantamiseen.

Rantaraitin luonne vaihtelee urbaanista erittäin vehreään ja

pienimuotoiseen. Sen varrelle kehitetään monipuolisia toimintoja ja virkistyspalveluita ja toisaalta sen varrella säästetään rauhallisempia luonnonalueita. Rantaraitti liittyy osaksi virkistysreitiverkostoa, ja se toimii myös porttina merelle. Myös Espoonlahdessa Rantaraitin saavutettavuus parantuu merkittävästi Länsimetron toisen vaiheen valmistuessa Matinkylän ja Kivenlahden välille.

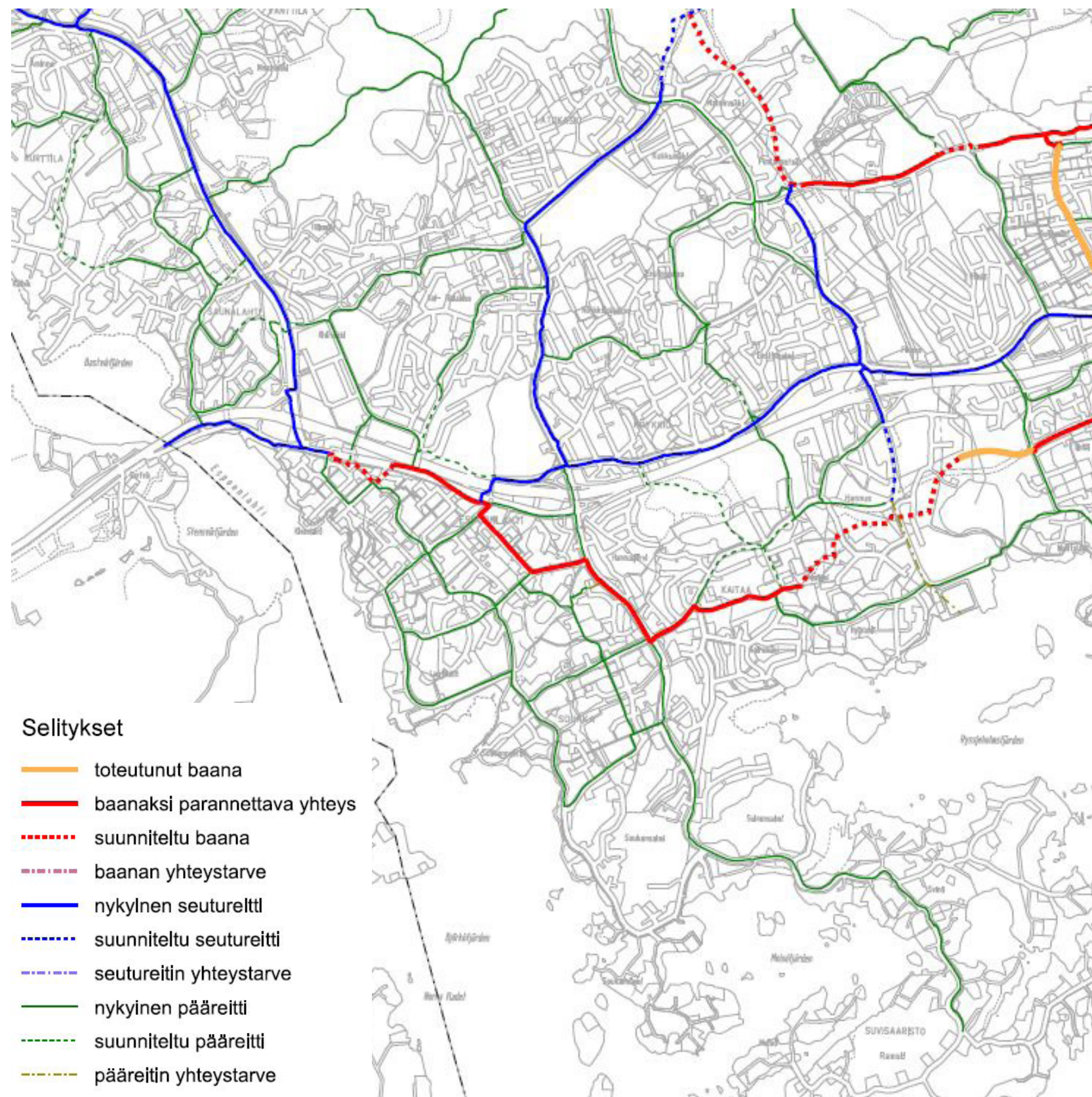
Rantaraitin varrelle kehitetään toiminnallisia solmukohtia ("hot spotit"), jotka keräävät erityyppisiä toimintoja yhteen. Luontevia toimintojen keskittymiä ovat etenkin visiokartalle merkityt merellisen virkistystien solmukohdat. Niiden toiminnoiksi sopivat hyvin esimerkiksi ravintolat, kahvilat, yleiset saunat, näyttelytilat, vesikulkuneuvojen vuokrauspisteet, kaupunkipyöräasemat ja kuntoilualueet. Solmukohtien välisille osuuksille voidaan sijoittaa esimerkiksi piknik- ja nuotiopaikkoja.

2.4 Veneily ja vesiliikenne

Veneilykulttuuri näyttää olevan muutoksessa; harrastajakunta ikääntyy ja on tullut uusia vaihtoehtoja veneen omistamiselle. Suomen Purjehdus ja Veneily ry on analysoinut veneilykulttuurin muutoksen taustalla olevan mm. vapaa-ajan pirstoutumisen, jolloin syntyy uusia tarpeita palvelukonsepteille, joilla varmistetaan helposti mm. koulutustarpeet ja vesille pääsy. Vaikutuksia veneiden määrän kehitykseen on haastava arvioida, mutta on hyvä varautua edes pieneen kasvuun.

Kehittämällä nykyisiä venesatamia yhteistyössä toimijoiden kanssa voidaan vastata veneilykulttuurin muutokseen, sekä ottaa alueet monipuolisempaan virkistyskäyttöön. Venepaikkoja voidaan lisätä jatkamalla nykyisiä laitureita. Purjehdus- ja melontaseuroille voidaan tarvittaessa perustaa uusia tukikohtia tähän käyttöön soveltuville rannoille. Tarvittaessa voidaan perustaa myös uusia venesatamia, mutta niiden sijaintiin ei tässä työssä ole otettu kantaa.

Käyttäjämäärien kasvaessa saaristoveneliikennettä on mahdollista laajentaa ottamalla mukaan uusia reittejä ja saaria. On tärkeää mahdollistaa myös yksityisten veneily- ja vesiliikennepalvelujen toimintaedellytykset. Suunnittelussa tulee

Kuva: Pyöräilyn tavoiteverkko 2050 (ote).

varautua siihen, että veneiden vuokraus, vesitaksit ym. veneilyyn liittyvät palvelut kasvattavat suosiotaan mahdollisesti jo lähivuosien aikana.

2.5 Virkistysaaret

Suur-Espoonlahden saariston potentiaalinen käyttäjämäärä tulee kasvamaan uusien asukkaiden ja Länsimetron myötä. Virkistyskäyttöön osoitettuja saaria kehitetään vaihtelevana ja monipuolisena kokonaisuutena. Saarten nykyisiä virkistyspalveluita vahvistetaan ja uusia palveluita luodaan tarpeen mukaan. Saariston luonnonsuojelualueiden ja muiden arvokaiden luontokohteiden säilyminen turvataan sijoittamalla virkistyspalvelut pääosin saarten muihin osiin. Käyttäjät ohjataan virkistystä kestäville alueille. Rakennettuja virkistyspalveluita ei ole tarpeen ulottaa kaikille saarille, vaan osa saarista voidaan jättää luonnonmukaisemmiksi omatoimisen virkistyksen paikoiksi.

2.6 Urheilupuistot

Espoonlahdessa on yksi toteutunut urheilupuisto ja toiseen urheilupuistoon on varauduttu kaavallisesti. Urheilupuistot ovat monipuolisia eri liikuntalajeja ja eri ikäryhmiä yhteen kokoavia alueita. Urheilupuistojen kehittämistä hallinnoidaan päivitettävillä yleissuunnitelmilla.

- Espoonlahden urheilupuiston toimintojen kehittäminen ja yleissuunnitelman tarkistaminen todettiin työn aikana ajankohtaiseksi.
- Latokaskenniityn urheilupuisto. Yleissuunnitelma on laadittu vuonna 2017.

2.7 Liikuntahallit

Sisäliikuntapaikat ovat keskeisiä palveluja, kun puolet vuodesta ilmasto asettaa ulkona liikkumiselle haasteita. Sisäliikuntapaikat myös merkittävästi monipuolistavat liikuntalajien määrää. Espoon tavoitteena on, että jokaisella suuralueella on uimahalli, joka mitoitukseltaan vastaa asiakasmäärään.

Espoonlahden uimahallin peruskorjaus ja laajennus on työn aikana tunnistettu hyvin ajankohtaiseksi.

Liikuntahallitiloja Espoo tarjoaa pääsääntöisesti koulujen yhteydessä. Näiden lisäksi myös yksityisille liikuntahalleille on ollut kysyntää. Tämän työn aikana on pyritty tunnistamaan potentiaalisia paikkoja liikuntahalleille.

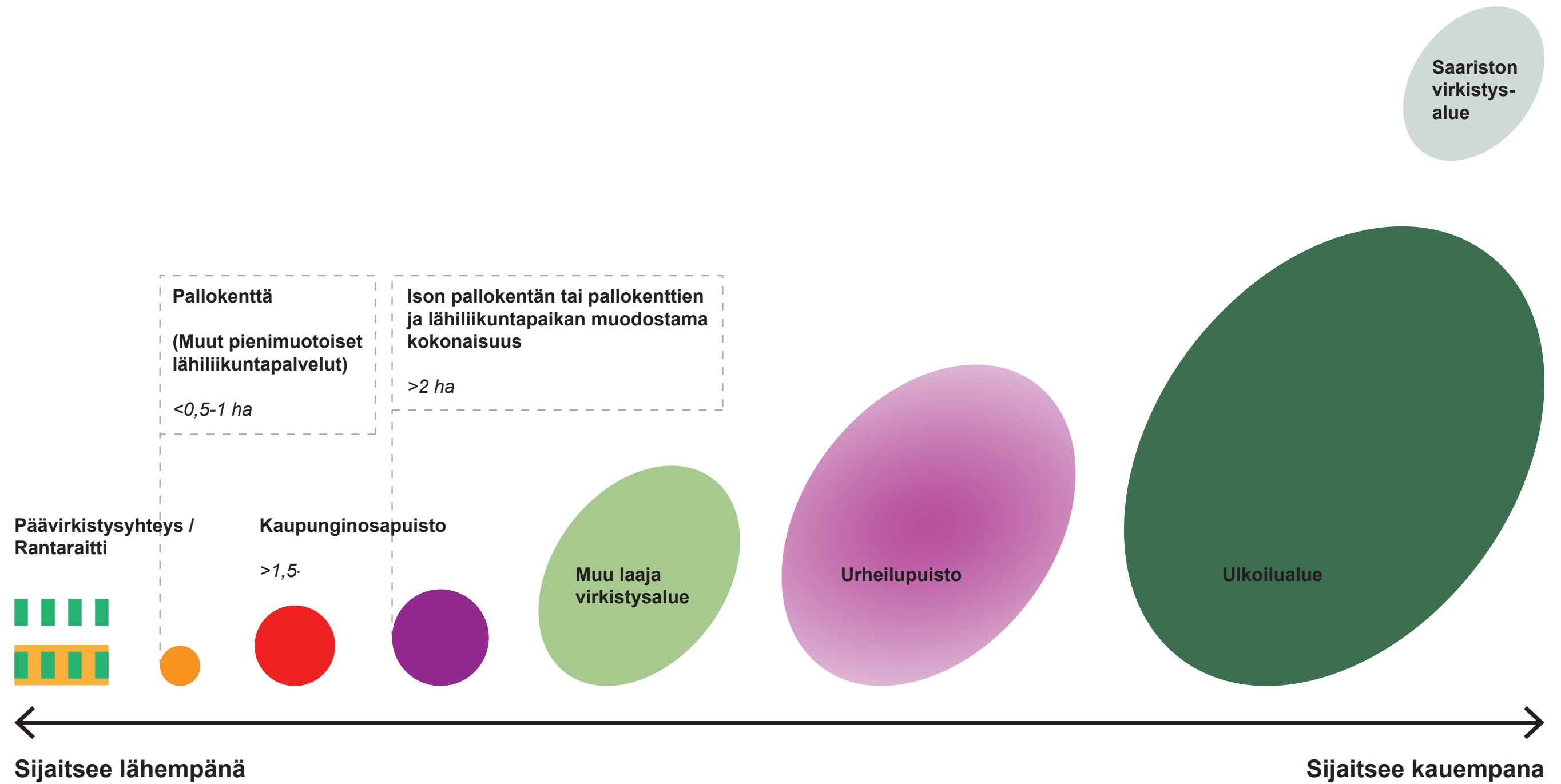
3. Jatkotoimenpiteet

Virkistysvisio toimii suunnittelutyökaluna, jonka tavoitteena on turvata virkistysalueiden ja -palveluiden riittävyys ja saavutettavuus kasvavan asukasmäärän tarpeisiin. Visiotyön luonteesta johtuen karttamerkinnot ovat suurpiirteisiä ja strategisia. Kohteiden tarkempi aluerajaus ja sijainti ratkaistaan myöhemmin kaavoituksessa ja yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa. Jatkossa Espoonlahden virkistysvision toteutumista tulee seurata ja pitää ajantasaisena.

Espoonlahden alueella erillisiä tarkasteluja tarvitaan esimerkiksi Espoonlahden urheilupuiston alueelle sekä Rantaraitin ja Suvisaariston pyöräilyreitistön kehittämiseksi. Espoonlahden urheilupuiston yleissuunnitelman tarkistus on käynnistetty syksyllä 2018. Espoonlahden ranta-alueita ja saaristoa on tarkasteltu osana erillistä merellisen virkistyksen visiota, joka valmistui 2018. Rantaraitin kehittämisestä vastaa erillinen työryhmä, jonka työtä myös virkistysvisio tukee.

Espoon yleiskaavoituksessa viherkudelmatyön yhteydessä on tarkasteltu monipuolisesti Espoon virkistysalueiden ja -palveluiden verkoston nykytilaa ja viheralueiden sekä palveluiden saavutettavuutta. Töiden yhteydessä pyritään löytämään sopiva aineisto säännöllisesti toistettavan indikaattorin pohjaksi ja testaamaan sitä. Viheralueiden määrän ja saavutettavuuden muutosta olisi hyvä seurata koko kaupungin tasolla.

Kuva: Kartalla osoitettujen virkistystoimintojen ja -alueiden saavutettavuus (keskimääräinen etäisyys käyttäjistä).

Lähteitä

Kartat:

Espoon kaupungin karttapalvelu (Webmap).

Pääkaupunkiseudun palvelukartta. <https://palvelukartta.hel.fi/> (viitattu 7.9.2017)

LIPAS-paikkatietojärjestelmä. www.liikuntapaikat.fi (viitattu 21.9.2017)

Espoon kaupungin selvitykset ja suunnitelmat:

Kotiseudun ulkoilupolut. 2015. Espoon kaupunki, kaupunkitekniikan keskus.

Pyöräilyn tavoiteverkko vuodelle 2050. 22.5.2017. Espoon kaupunki, kaupunkisuunnittelukeskus, liikennesuunnitteluyksikkö.

Espoon leikkipaikkaohjelma 2016–2026. 2016. Espoon kaupunki, kaupunkitekniikan keskus.

Espoon luontopolkuseelvitys 2013. 2014. Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 1/2014.

Espoon skeittipaikkaohjelma 2014–2024 ja palveluverkkotarkastelu. 2014. Espoon kaupunki, tekninen keskus, katu- ja viherpalvelut.

Lähiluontoa ja virkistyspalveluita. Virkistysen toiveympäristöt Espoossa: 2015 asukaskyselyn tuloksia.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 3/2015.

Espoonlahden suuralueen liikunnan ja ulkoilun tarpeet 2050. Sivistystoimen laatima lista perustuen kaupunkisuunnittelukeskuksen antamiin asukastavoitteisiin, päivätty 9.3.2016.

Laakso, Seppo & Kilpeläinen, Päivi. 2015. Espoon kaupungin ja Helsingin seudun väestöprojektiot 2015–2050. Raportteja Espoosta 1/2015.

Muut suunnitelmat:

Nokso-Koivisto, Silja. 2016. Helminauha – Tulevaisuuden Rantaraitti Espooseen. Diplomityö, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.

Kaavat:

Espoon eteläosien yleiskaava.

Voimassa olevat osayleiskaavat: Keskuspuiston I osayleiskaava, Keskuspuiston II osayleiskaava, Soukanniemi-Suvisaariston osayleiskaava, Skataholmen-Svartholmen-Braskarna osayleiskaava).

Vireillä olevat osayleiskaavat: Saariston osayleiskaava (21.12.2015–25.1.2016 nähtävillä ollut kaavaluonnos), Bergön osayleiskaava (14.8.–12.9.2017 nähtävillä ollut kaavaehdotus), Stora Bodö – Lilla Bodö osayleiskaava (18.4.–18.5.2017 nähtävillä ollut kaavaehdotus).

Asemakaava: voimassa olevat ja vireillä olevat asemakaavat.

Suunnittelutieto:

Kaupunkiseutujen vihreän infrastruktuurin käsitteitä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39/2013.